

PROF. DR. AHMET SAMSUNLU
İTÜ İnşaat Fak. Çevre Müh. Böl. Öğretim Üyesi
44. Hükümet İmar ve İskân Bakanı

PROF. DR. ORHAN USLU'NUN ARDINDAN

Bu yorum yazımda 4 Aralık 2018 tarihinde İstanbul'da kaybettiğimiz Prof. Dr. Orhan Uslu'yu sizlere tanıtmaya çalışacağım. Orhan Uslu ülkemizi her ortamda bilimsel olarak etkili bir şekilde temsil etmiştir. Ülkemizde çevre mühendisliği eğitiminin gelişmesine ve çevre sorunlarının geniş kitleler tarafından tanınmasına önemli katkılar sağlamış, değerli bir bilim adamıydı. Sizleri Orhan Uslu hakkında kısaca bilgilendirdikten sonra, kendisi ile doktora çalışmasını yapan Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala'ya sorular yönelteceğim. Kendi çalışması ve Orhan Uslu'nun bu çalışmadaki katkısı hakkında bilgi vermesini ve ayrıca Orhan Uslu'nun bilim dünyasındaki yeri ile kişiliğini değerlendirmesini isteyeceğim.

***

Orhan Uslu ile ilk defa 1976 yılında Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak göreve başladığında karşılaştım. Kendisi Almanya'da Münih Teknik Üniversitesi'nde inşaat

mühendisliği alanında eğitim göyerek 1970 yılında yüksek İnşaat Mühendisi olmuştur. Aynı üniversitede Su Yapıları Enstitüsü'nde 1970-1974 yılları arasında araştırma görevlisi olarak çalışmış ve 1974 yılında Su Kaynakları Mühendisliği alanında doktorasını tamamlamıştır. Bu Üniversite'de doktora sonrası iki yıl da öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.

Orhan Uslu gibi genç, değerli bir bilim adamının Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'ne kazandırılmasında, kendisi gibi Münih Teknik Üniversitesi'ni bitirmiş ve aynı üniversitede doktorasını yapmış Prof. Dr. Ünal Öziş'in yol gösterici ve etkin olduğunu düşünüyorum.

Fakültemiz İnşaat Bölümü Öğretim Kadrosuna 1976 yılında katılan Orhan Uslu, Ünal Öziş ile birlikte Su Yapıları derslerinin 1979 yılına kadar öğretim görevlisi olarak yürütülmesini sağlamış ve projelere katılmıştır. 1979 yılında doçent olan Orhan Uslu'nun, bu derslerin yanında temel derslerden olan matematik konularında da dersler verdiğini de hatırlıyorum.

Orhan Uslu'nun çalışkanlığı ve bilimsel konularda yetkinliğini gör-

mem üzerine, kendisine yeni kurmuş olduğum çevre bölümü kadrosuna geçmesini defalarca önerdim. Bu önerim Ünal Öziş'in muhalefetliği yüzünden gerçekleşmedi. Ünal Öziş ve Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Turan Acatay ile yaptığım görüşmelerde İnşaat Bölümü'nün su yapıları konusunda yeterli elemana sahip olduğunu ve yeni kurulmuş olan bölümümüzün gelişmesi için Orhan Uslu'nun bölümümüze geçmesi gerektiğini anlattım ve bu geçişi 1979 yılında sağladım.

Su yapıları konularında kendisini yetiştirmiş olan Orhan Uslu'nun, çevre mühendisliği konusundaki dünyadaki gelişmeleri izlemesi ve kendisini geliştirmesi için ülkemizin UNEP ile yaptığı, bölümümüzün de dahil olduğu bir proje kapsamında 1979 yılında üç ay Amerika'ya bir tetkik ziyaretine gitmesini ve bunu seyahati takiben Hollanda'da Delft Üniversitesi Uluslararası Sağlık Mühendisliği Kursu'nda (International Courses in Sanitary Engineering) bölümümüz için Devlet Planlama Teşkilatı'ndan sağladığım burs ile iki sömestr süren ve birincilikle bitirdiği sağlık mühendisliği konusunda lisansüstü diploma

INOC ve DEÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü tarafından tertiplenen toplantının Prof. Dr.- Ing. Orhan Uslu tarafından açılışı

alması mümkün oldu. Bu noktada daha önceki yazılarımda da açıkladığım gibi çevre mühendisliği eğitiminin 70'li yıllarda ismi sağlık mühendisi idi.

Orhan Uslu'nun 1981 yılında Hollanda'dan döndüğünde, bölümün doktora yapmak isteyen genç asistanlarına çok yardımcı olduğunu ve kendilerine yön gösterdiğini izledim. Bu gençlerin birçoğunun doktora tezlerinin yürütücülüğünü de üstlendi. 1981 yılında, Kurucu Meclis-Danışma Meclisi Çorum Üyeliği'ne getirilmem nedeniyle 1975 yılından beri sürdürdüğüm bölüm başkanlığından ve üniversiteden ilgili yasa gereği ayrıldım. Bölüm başkanlığına kısa bir müddet Doç. Dr. Turgut Arısoy yürüttü. Bu görevi daha sonra 1982 yılında Doç. Dr. Orhan Uslu üstlendi ve 1991 yılına kadar sürdürdü. Seçimler yapıp kurulan yeni hükümetin bakanına görevi teslim ettikten sonra Danışma

Meclis'inde görev alan insanların eski görevlerine kadro şartı aranmaksızın dönmesine yönelik bir düzenlemeden faydalanarak İzmir'e döndüm. 1981 yılında çıkarılan Yüksek Öğretim Kanunu ile Çevre Mühendisliği Bölümü, Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlandığından, akademik çalışmalarına bu üniversitede devam ettim. Bölümde göreve başladığımda Doç. Dr. Orhan Uslu Bölüm Başkanı'ydı. Adı geçen kanununa göre bölümdeki tek profesör olmam nedeniyle, bu görevi benim üstlenmem gerekiyordu. Diğer taraftan Orhan Uslu başarılı bir şekilde bölümü yönetiyordu. Bölümdeki bu harmoniyi devam ettirebilmek için isteğim üzerine Üniversite Rektörü Prof. Dr. Ömer Yiğitbaşı beni Deniz Bilimleri Enstitüsü'nde görevlendirdi. Kurucu Meclis'e gitmeden önceki yıllarda Piri Reis Gemisi'nin bağlı olduğu Deniz Bilimleri Enstitüsü'nün yöneticileri arasında yer almış ve geminin alınmasını sağlayan yönetim kurulu üyeleri arasında bulunmuştum.

Orhan Uslu; su kirliliği ve kontrolü, deniz deşarjları, çevre etki değerlendirmesi, çevre koruma teknolojileri, kıyı bölgelerinde atık yönetimi, entegre kıyı bölge yönetimi, atıksu arıtım teknolojisi gibi çevre ve deniz konularında dersler verdiği gibi, bölümümüzde birçok uygulama projesinin yürütücülüğünü üstlendi. Bu projelerden bazılarında birlikte çalıştık. Kendisi ve DEÜ Çevre Mühendisliği Bölümü'ndeki arkadaşlarının büyük katkısı ile ülkemizde ilk defa hazırlanan Su Kirliliği ve Kontrol Yönetmeliği bazı değişikliklerle halen yürürlüktedir. Ayrıca Türkiye'de ses getiren İzmir Ulusal Çevre Mühendisliği Sempozyumları'nın başlatılmasını ve yürütülmesini de sağladı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nü 1991-2001 yılları arasında yürüten

Orhan Uslu, merkezi İzmir'de bulunan ve 37 İslam ülkesinin bünyesinde yer aldığı Uluslararası İslam Bilim ve Teknoloji Deniz Bilimleri Ağı'nın (Inter-Islamic Science and Technology Network on Oceanography-INOC) 1999- 2014 yılları arasında müdürlüğünü yaptı.

Stuttgart Üniversitesi'nden Prof. Dr.- Ing Oktay Tabasaran ile benim 1975 yılında başlattığım ve Stuttgart Üniversitesi Kentsel Altyapı Enstitüsü ile Ege Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nün sorumluluğunda yürütülen, Türk-Alman Çevre Sorunları Sempozyumu toplantılarına Orhan Uslu aktif olarak destek verdiği ve katıldığı gibi bu sempozyumların sürdürülmesi için de gayret gösterdi. Bu sempozyumlar çerçevesinde tertiplenen sosyal faaliyetlerde eşî Prof. Dr. Didem Uslu kendisinin yanında yer aldı ve her zaman iyi bir ev sahipliği yaptı. Uslu ailesi 2006 yılında emekli olarak İstanbul'a taşındılar. Her ikisi de İstanbul'da Vakıf Üniversitelerinde görev aldılar. Orhan Uslu Bahçeşehir Üniversitesi'nde Çevre Mühendisliği Bölüm başkanlığı ve hocalık yaptı. Yeditepe Üniversitesi İnşaat Fakültesi ile İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü'nde de dersler verdi. Prof. Dr. Didem Uslu ise görev yaptığı son üniversitenin kendisine eğitim ve imtihanlar konusunda alışık olmadığı bir şekilde yön vermek istemesinden dolayı eğitim hayatından ayrıldı. Daha önce çeşitli ödüller aldığı yazarlık konusunda eserler vermeye başladı ve yazarlık konusunda kurslar açtı. Bu nokta da Orhan Uslu'nun, bakan olarak kendisi ile birlikte çalıştığım İler Bankası'nın etkin mühendislerinden Mehmet Uslu'nun oğlu olduğunu belirtmeyi isterim.

Prof. Dr. Orhan Uslu'nun 20 doktora öğrencisinden birisi olan ve kendisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü'nde uzun yıl-

YORUM

lar birlikte çalışan Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala'ya soracağım sorularla kendisini rahmetle anarak ve ailesine başsağlığı dileyerek sizlere daha da tanıtmaya çalışacağım.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu:

Orhan Uslu'nun talebesi ve doktora öğrencisi oldunuz. Kendisini edindiğiniz izlenimleri anlatır mısınız?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala:

Orhan Hoca, dış görünüş itibarıyla güzel ve temiz giyimli, tertipli, kibar ve universal nitelikte bir öğretim üyesiydi. Son derece iyi bir eğitim almış, sürekli kendini geliştiren bir kişiydi, Almancayı ve İngilizceyi çok iyi derecede bilen ve bu dillerdeki bilimsel ve teknik yayınları çok iyi takip eden bir hocamızdı. Matematik ve yazılım konusunda çok bilgili olan hocamızın, bu konuda özel bir yeteneği vardı. Bu yetenek ve bilgilerini kullanarak matematiksel modelleme yapardı. Kendisini sayar ve sorularına cevap veremediğimizde çekinirdik. Çünkü çevre kirliliği ve kontrolü ve su konusunda duayen bir hocamızdı.

Orhan Hoca, zeki olduğu kadar, zekasını iyi yönetebilen vizyon sahibi ender bulunabilecek bir öğretim üyesiydi. Çevre olaylarına bakış açısı, pek çok kimsenin bakışından farklılık gösterirdi. Bizim göremediğimiz bir kısmı bize sunar ve onu çözmemizi isterdi.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu:

Orhan Uslu şu anda çalışmakta olduğunuz bölümün uzun yıllar bölüm başkanlığını yaptı. Bu dönemde kendisiyle birlikte herhangi bir idari görev üstlendiniz mi? Orhan Uslu'nun bölüm başkanlığı dönemini nasıl değerlendirirsiniz?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala:

İdari görev üstlenmedim. O nedenle bölüm yönetimini değerlendirmem

zor. O dönem için "Araştırma Görevlisi" olarak bir değerlendirme yapabilmem mümkün olacak. Hocamız, bölüm başkanlığı döneminde Proje Odası, Proje takımları kurmuştu. Bölümde hazırlanan projelerde en ince detayın bile olması gerektiğini kendisinden öğrendik. Örneğin motor tork hesabını bile bir projede yaptığımı hatırlıyorum.

Proje Odası ve projeler, benim mesleki gelişimimde çok faydalı olmuştur. Ama maalesef sonradan proje Odası uygulaması sona erdi. Araştırma görevlisi sınavlarında çok adil davranmıştır. Örneğin Yüksek Lisans sınavını kazanamayanları, araştırma görevlisi olarak istihdam etmemiştir.

1975 yılında başlatılan ve yarım kalan konulardan birisi de Stuttgart Üniversitesi Çevre Bölümü ile öğretim üyesi değiştirme ve birlikte eğitim yapma iş birliğiydi. İlk yurtdışı eğitim deneyimimi, hocamızın bölüm başkanlığı döneminde kazandım. Benim bunu gerçekleştirebilmem için büyük çaba sarf etti. Birleşmiş Milletler ve İtalya Hükümet'inin birlikte düzenledikleri "Water for Health, Water for Energy, Water for Food (WARRE-

DOC)" başlıklı altı aylık bir eğitim programına katıldım.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu:

Orhan Uslu'nun Almanya'da doktora yaptığı Enstitü ile bağlantısının vefatına kadar devam ettiğini ve oradaki arkadaşlarıyla her yıl bir araya gelecek bir kitap yazdıklarını kendisinden duymuştum. Bu kitaplar konusunda ve Türkiye'de yayımladığı kitaplar hakkında bilgi verir misiniz?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala:

Orhan Hoca sanırım, Münih Teknik Üniversitesi Doğu Avrupa sorumlusuydu. Bu nedenle üniversitesiyle ilişkisini sürdürdüğünü biliyorum. Ayşen Türkman Hocamız ile beraber yazdığı "Su Kirliliği ve Kontrolü" kitabını biliyorum. Diğer kitabı da "Çevresel Etki Değerlendirmesi" (ÇED) kitabı. Zaten ÇED'in ne olduğunu ilk öğrenmemiz hocamız sayesinde olmuştur.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu:

Orhan Uslu Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanlığı'ndan başka Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nü yaptığını biliyorum. Bundan başka Uluslararası İslam Bilim ve Teknoloji Deniz Bilimleri Ağı'nda Türkiye'yi yıllarca temsil ettiğini ve bir dönemde buranın müdürlüğünü yaptığını kendisinden duymuştum. Bu konularda daha aydınlatıcı bilgiler verebilir misiniz?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala:

DEU Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanlığından sonra DEU Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürü oldu. Uluslararası İslam Bilim ve Teknoloji Deniz Bilimleri Ağı'nda Türkiye'yi temsil ettiğini biliyorum. Bu dönemdeki yakın çalıştığı kişiler Prof. Dr. Hüseyin Avni Benli, Prof. Dr. Doğan Yaşar. Orada yaptığı çalışmalar onlardan öğrenilebilir.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Orhan Uslu Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanlığı yaptığı sürede çok sayıda konferans, seminer ve sempozyumun tertiplenmesine öncülük yaptığımı biliyorum. Bunlardan bazılarında bende katılmışım. Bu hususlarda daha geniş bilgi verebilir misiniz?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala: Orhan Hocamız Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanlığı yaptığı dönemde özellikle Almanya'dan ve Hollanda'dan pek çok öğretim üyesi bölümümüze gelmiş ve bizim ufukumuzun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türk-Alman sempozyumları her iki yılda bir yapıldı (1975-1988). Hatta bitirme projemi 1982 Türk-Alman sempozyumunda bildiri olarak sunmuşum.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Doktora eğitiminiz esnasında hangi dersleri aldınız? Doktora tez çalışmanız ve Orhan Uslu'dan aldığınız dersler sizin akademik gelişiminizi nasıl etkiledi?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala: Doktora eğitiminizde aldığım dersler, danışmanım olan hocamızın onayıyla olmuştur. Hidrometrik verilerin değerlendirilmesi, stokastik hidroloji, hesaplamalı hidrolik, su kimyası, ekotoksikoloji, uygulamalı matematik gibi dersler aldım. Kendisinden çevresel taşıyım ve karışım dersini aldım. Lisans eğitiminde, bilgisayar programlama, deniz deşarjları, sistem analizi ve atıksu arıtma tesisi maliyet hesabı derslerini aldım.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Doktora konunuzu ve doktoranızın bilimsel çalışmalara katkısı nedir, açıklar mısınız?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi

Pala: Doktora konum “Kirlilik Etkisi Altındaki Denizlerde Alg Büyümesini Etkileyen Mekanizmalar” başlıklıydı. MED-COAST gibi halen devam eden konferans dizisinde, 1993 yılında Antalya’da sunmuşum. Doktora’da hocamdan bir araştırma; neden yapılır, nasıl yapılır, nasıl yazılır, nasıl sunulur, nasıl tartışılır, bunları öğrendim. Hocamız olumsuz olan konuları sevmezdi. Örneğin; bulamadım, yazamadım, yapamadım, unuttum gibi. Arşimet’i örnek gösterir ve “Bana bir kaldıraç verin dünyayı yerinden oynatayım” sözünü hatırlatarak, imkansız diye bir durum olamayacağını anlatırdı.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Orhan Uslu ile yaptığınız müşterek projeler oldu mu? Bunlardan bazılarını kısaca anlatır mısınız?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala: Araştırma görevlisi olarak çalıştığım ilk yıllarda, proje bürosunda, proje mühendisi olarak görev aldım. Bazı projelerimizden örnekler sunarsam, Kemalpaşa’da kaynak suyunun kaptajı ve mulineyle debi ölçümü yaptık. Akhisar Kayalıoğlu kasabası altyapı projesi, Ayvalık zeytin karasuyu projesi, Petrol Ofisi arıtma tesisi projesi, Polyak yazlık biyodisk arıtma tesisi projesi, Taç Tekstil atıksu arıtma tesisi projesi gibi.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Orhan Uslu bölümde iken sizden başka kimlere doktora yaptırdı?

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala: Orhan Uslu, Prof. Dr. Nilgün Harmancioğlu, Prof. Dr. Adem Özer, Dr. Haluk Şentürk, Dr. Şahin Durukan, Prof. Dr. Necdet Alpaslan, Prof. Dr. Davut Özdağlar, Prof. Dr. Kadir Kestioglu, Dr. Ersin Kasırğa, Prof. Dr. Halil Karahan, Rahmetli Prof.

Dr. Hikmet Toprak, Dr. Erol Saner, Rahmetli. Dr. Oya Aşkın Gürel’e doktora yaptırmıştır. Ayrıca Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü’nde de yedi doktora çalışmasının sorumluluğunu üstlendiğini biliyorum. Başlatıp emekli olması nedeniyle bana devrettiği iki doktora tezini de beraberce tamamladık.

Prof. Dr. Ahmet Samsunlu: Bu röportajımı sonlandırırken size teşekkür ediyorum. Orhan Uslu’yu insan olarak nasıl değerlendirirsiniz? Varsa sizin Orhan Uslu hakkında özel olarak paylaşmak istediğiniz hususları bilmeyi isterim.

Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala: Orhan Uslu Hoca’mız vizyonu geniş, zeki ve universal bir öğretim üyesi, insanı seven ve değer veren bir kişi, çevresini yükselten önder bir kişiydi. Benim çevre problemlerine çözüm arayışında danıştığım, görüşünü aldığım, bilgisine ve tecrübesine güvendiğim bir hocamdı. Bu eksikliği her zaman hissedeceğim. Çeşme de yaz tatiline geldiğinde, yazlığında ziyaret ettiğimde çok sevgili eşi Prof. Dr. Didem Uslu ve küçük oğlu Arda Uslu ile de görüşme imkanımız oluyordu. İzmir’in çevre problemleri ile ilgili uzun uzun konuşuyorduk. Kendisinin engin bilgisinden ve tecrübesinden yararlanma imkanım oluyor ve bundan mutluluk duyuyordum. Mekanı Cennet olsun. Nur içinde yatsın. Bana verdiği emeğe, ailesi nezdinde sonsuz teşekkür ederim.

Not: Derginin bu sayısında Prof. Dr. Ayşegül İyilikçi Pala’nın “Kirlenme Etkisi Altındaki Deniz Ortamlarında Alg Büyümesini Etkileyen Mekanizmalar” başlıklı doktora çalışması ile ilgili yazdığı bir makale de yer almaktadır. ●